

ХРИСТИАНСКИ СВѢТЪ

МѢСЕЧНО РЕЛИГИОЗНО СПИСАНИЕ

Всичко за „Християнски Свѣтъ“ се изпраща до:
Павелъ Мишковъ—Свищовъ

ГОДИШЕНЪ АБОНАМЕНТЪ
За България 3 лв. За странство 4 лв. Всячко въ прѣдплата.

НАЙ-ВЕЛИКОТО УСИЛИЕ ВЪ НАШАТА ИСТОРИЯ!

Ние искаме да изпратимъ списанието въ 5,000 сѣмейства. Затова правимъ слѣдната отстъпка:

6 МѢСЕЦИ ще изпращаме Хр. Свѣтъ на онѣзи въ България, които сега се абонираатъ само за , **1 ЛЕВЪ**

Старитѣ абонати могатъ да запишатъ приятелитѣ си, които не го получаватъ. Да дадешъ 1 левъ за приятелитѣ си, като имъ подаришъ списание, не е голѣма сума.

**ДАЙТЕ НИ АДРЕСИТѢ НА ВАШИТѢ ПРИЯТЕЛИ
И ЗА ВСѢКО ИМЕ ПРАТЕТЕ ПО 1 ЛЕВЪ**

Изпратете ги веднага, за да получатъ и шестия брой.

Редакцията на Християнски Свѣтъ—Свищовъ

Срѣщу 30 ст. купете си отъ Редак. на „Християнски Свѣтъ“, новата книга
„Социалния въпросъ и Християнството“

Градската Библиотека
Варна

Да се чудятъ слѣпцитѣ..

Нѣщо прѣди седемь мѣсеца стана до-
стояние на обикновенитѣ хора, че на Балкан-
ския полуостровъ се е основалъ съюзъ съ
хуманната(?) цѣль, да съсиятъ главорѣзната
Отоманска империя.

Върху кръста и братски връзки е билъ
издигнатъ този храмъ—блѣнъ на много дър-
жавни, славянски глави.

Нѣкои го нарѣкоха чудо, знайки въ-
ковнитѣ разпри между сърби, гърци и бъл-
гари. Други, не можаха да повѣрватъ въ не-
говата дѣйствителностъ, мислѣха го, че е сънъ,
миражъ. Тѣй или инакъ, възъ основа на то-
зи „чудноватъ“ (?) съюзъ се запѣ надгробната
пѣсень на Европейска Турция, и благодарене
на този сжщъ съюзъ тя бѣ сломена са-
мо въ нѣколко седмици.

И зачудиха се патриотаритѣ на тая див-
на панорама, която обагри македонскитѣ по-
лета и балкани. Почна да се говори и пише
за „Великата федерация на Балканитѣ“, за
„Балканскитѣ съединени щати“. Почти е по-
стигната славянската завѣтна мечта, думата
мнозина драскачи—обединението на славян-
ството е на своя пжтъ.

Но, още не подписанъ мирътъ, още не
разправени смѣткитѣ съ османлиитѣ, „чудно-
ватия“ и прѣхваленъ славянски съюзъ почва
да се топи, както снѣжна топка подъ силни-
тѣ лжчи на априлското слънце. Договорътъ,
върху който били сложени подписитѣ на ви-
новницитѣ на този съюзъ, трѣбвало да се
корегира. Земятѣ заети отъ съюзнишкитѣ
войски се обръщатъ наново на разбойничес-
ки огнища. Пакъ грабежи, пакъ изнасилва-
ния, пакъ убийства. И всичко това вършено
отъ християни надъ християни. А на нѣкои
мѣста дори станаха сериозни сблъсквания
между побратенитѣ войски. Паднаха не малко
убити отъ „братска“ ржка. Вѣстницитѣ пжкъ,
работата на които е само да подклаждатъ, да
насъскватъ, да лъжатъ, и да маскиратъ ис-
тината, забиха тревога, обявиха всйна въ пе-
чата и запалиха духоветѣ на патриотаритѣ,
които днесъ вече говорятъ не война съ дру-
говѣрци, не „свещена“ война, а за брато-
убийствена. Пакъ нови приготовления, нови
тревоги, нови жертви. Мирътъ се протака,
обществото се лъже, войницитѣ стоятъ по
бѣйнитѣ полета, а съюза прави послѣдни въз-
дишки, падналъ въ прѣдъ смъртна агония.

И четемъ въ вѣстници и вѣстничета:
„Какъ да се не чудимъ, какъ да се не ди-

вимъ, какъ да се не задушваме, като гледаме
какъ страшно и позорно се подкопава едно
велико и славно дѣло!“

Чудете се, чудете жалки слѣпци! За васъ,
които не искате да се взирате въ историята
на човѣщината, които гледате повърхностно
на нѣщата, всичко ви е чудно и дивно.

Чудно бѣ за васъ съюзътъ на балкан-
скитѣ държавници. Чудно ви е и сега него-
вото погребване. Колко има още да се чу-
дите! Слѣпцитѣ всѣкога се чудятъ.

Но, за ония, които схващатъ развитието
на обществата, които слѣдятъ развоя на ис-
торията свѣтовна, които всѣкога отиватъ до
дѣното на нѣщата, за тѣхъ нѣма нищо чуд-
но и не може да има. Защото, нищо безъ
причина не става въ този свѣтъ. Нито се съм-
ва, нито се мръква безъ причина.

Балканския съюзъ е направенъ върху
груби материалистически интереси. Това не
е чудо.

Съюзницитѣ нагребиха колкото могатъ,
постигнаха(?) гонимитѣ материални и поли-
тически интереси, ритнаха съюза, ритнаха до-
говора и заплюватъ онѣзи, които имъ гово-
рятъ за обѣщания, за подписанъ договоръ,
за славянско обединение. И това не е чудно.

Не е чудно, защото само въ нѣколко
часа може да се подпише договоръ между
двѣ враждебни страни, стига само този до-
говоръ да имъ донесе що годѣ материални
облаги; и само въ нѣколко часа може да ру-
хне този договоръ щомъ едната страна взе
ме по-вече, макаръ и да ѝ се пада.

Това е историята на миналото, на вчера
и днесъ.

Тѣй е всѣкога. Изграденото върху гру-
битѣ интереси, върху себелюбиви домогвания
трае день до пладнѣ. И ние нито се чудимъ,
нито пжкъ вѣрваме на такива съюзи.

Никога не е бивало, нито ще бжде нѣ-
кое трайно сближение, ако първомъ души-
тѣ не се сближатъ. Това, което е вѣрно съ от-
дѣлнитѣ индивиди, то е вѣрно и съ наро-
дитѣ. И не може да има траенъ Балкански
съюзъ, славянска федерация, ако първомъ
душитѣ на тѣзи отдѣлни народчета не се
сближатъ.

И за сближението на души-
тѣ материални интереси сж крайно безсилни. Тукъ
вече има думата друга една сила. Не свър-
жатъ ли се морално, нравствено, религиоз-
но, нищо не може ги свърза. Не е днешната

православна църква, която ще свърши тази работа. Изисква се нѣщо по-мощно отъ нея. Това е силата на Христовото Евангелие, която обеднява индивидитѣ и народитѣ. Внѣ отъ нея, всички опити сж абсурдни, смѣшни, ялови, катастрофални.

Наистина, въ политиката нѣма това, за което говоримъ по-горѣ. Въ стремлението си народитѣ да богатеятъ териториално и парично не се въодушевяватъ, освѣнъ отъ грубитѣ интереси. Но за това пѣкъ, катастрофитѣ въ тѣхния животъ не сж необикновени, не сж чудни, а твърдѣ естествени и

неизбежни. Камѣкътъ, о който Римъ и Вавилонъ разбиха главитѣ се, е сжщия, който смаза главата на Турската империя, ще бжде сжщия, който ще смаже главата на всѣка друга нация, която се въодушевява отъ ниски и груби идеали, и боготвори своитѣ животински страсти.

Това и само това трѣбва да се помни отъ хората, които се чудятъ днесъ на издѣхвания съюзнически трупъ.

Трѣбва да се погледне отъ по-високо, за да се види истинността на този фактъ.

Миръ и разоржаване.

По Комперъ Морелъ.

Управниците, които ръководятъ съдбинитѣ на тѣй нареченитѣ християнски държави, въ които ние сме заставени да живѣемъ, научиха единъ добъръ урокъ: тѣ научиха тази истина, че не могатъ да накаратъ народитѣ да повѣрватъ, че войната между нациитѣ е една неизбѣжностъ и че тѣ трѣбва да се готвятъ за нея, като жертватъ по голѣмата частъ отъ приходитѣ си и най-добритѣ години на младитѣ поколения за войската и флотата.

Настоятелния апелъ къмъ патриотизма на маситѣ, рафиниранитѣ шовинистически подстрекателства не намиратъ отзивъ между истиннитѣ християни. Вѣрнитѣ Христови послѣдователи сж платили твърдѣ много учебни пари, за да разбератъ, какво се крие задъ така наречения патриотизмъ на господстващитѣ класи. Христовитѣ послѣдователи всѣкой день по-ясно съзнаватъ, че войнственитѣ аларми иматъ тая проста цѣль да привличатъ по-вече мюшери, за да създаватъ по-голѣми печалби на фабрикантитѣ на човѣкоубийственитѣ орждия.

Наистина, войната е едно несравняемо зло.

Разбира се отъ само себе си, че не може да се говори за миръ до като има класи, които се разпекжсватъ, стѣлководятъ и убиватъ по-бойнитѣ полета, какъвто е живота подъ режима на днешната не християнска система. Не може да се говори за траенъ окончателенъ миръ при различието на нациитѣ, които населяватъ нашата планета и които се стрѣматъ да си присвоятъ по възможностъ по вече отъ естественитѣ блага, като гледатъ едни други да подчиняватъ и изблъскватъ.

Но, ние нѣмаме никакво основание да скрътимъ рѣцѣ и съ ориенталски фатализмъ да чакаме изчезването на войната, щомъ тя е свързана съ днешната система на управление и живѣене и ще изчезне съ пълното идване на царството Христово.

Туберкулозата, холерата, инфлуенцията и много други болести, една отъ друга по ужасни, сж сжщо така неизлицимо тегнеше върху човѣчеството зло. Но, ако и да не се е намѣрило още нѣкакво сигурно срѣдство срѣщу тѣхъ, никой нѣма да се противопостави, ако се опита всичко, за да се избави заплашения човѣшки животъ отъ ноктитѣ на смъртта, като се употребяватъ изпитани лѣчебни срѣдства.

Така постѣпватъ лѣкаритѣ.

Чрѣзъ неуморни изслѣдвания тѣ търсятъ да откриятъ „серума“, „мифата“, „противоотровата“, която да убие смъртоносната болестъ, но сжщеврѣменно лѣкуватъ болния както могатъ и му даватъ лѣкарства, съ които въ момента разполагатъ.

Тѣкмо така постѣпваме и ние противъ войната.

За да лѣкуваме човѣчеството отъ отвратителното зло, каквото е войната, има само едно срѣдство—„новорождение“.

Това срѣдство ние не можемъ оше днесъ да постигнемъ. Защото човѣчеството отъ днешнитѣ врѣмена не е още разбрало, че има да изпълни една висша задача. Затова, ние се обрѣщаме къмъ енергични методи, къмъ второстепенни лѣкарства съ може би съмнително дѣйствиe, но които при всѣ това, ни даватъ да се надѣваме на успѣхъ.

Ние разкриваме ужаситѣ и опасноститѣ

на конфликтитѣ, които докосватъ милиони и милиони хора, поглъщатъ милиарди и милиарди левове, разпалватъ звѣрщината, като съживяватъ въ хората старитѣ инстинкти на варварството и дивашината.

Такива конфликти заплашватъ придобивкитѣ на цивилизацията и плодетѣ на про-

греса, отъ които можемъ да се възползуваме за благото на всички хора. Ние сме твърдѣ убѣдени, че като се стрѣмимъ да реализираме нашия идеалъ, като ходимъ по стѣпкитѣ на Христа, служимъ най-добръ на нашиятѣ отечествени интереси и на цѣлото човѣчество.

„Новиятъ законопроектъ за народната просвѣта и мѣстото на църквата въ училището“.

Статия подъ горното заглавие отъ нѣ кой си Иеромонахъ А. Ш—въ е помѣстена въ Църковенъ Вѣстникъ, брой 20, отъ мартъ 14, т. год.

Иеромонахъ Ш—въ мисли, че народната църква до сега е отлично свършила душе-спасителната си работа, и сега тѣй добръ върши този си дългъ, че правителството отъ признателностъ къмъ майка църква съ този законопроектъ за народната просвѣта ѝ дава нови привилегии, по-широко поле за новъ подвигъ и полезностъ. Обаче, отъ послѣдното разискване на законопроекта се разбира, че това не е било цѣлътъ на правителството. Министра на народната просвѣта, като гледалъ какъ народната църква умира, помислилъ, ако сполучи по този начинъ да доведе духовенството въ съприкосновение съ просвѣтения Български народъ, ще може да посъживи църквата.

Въ началото на статията подъ горното заглавие четемъ слѣдното дълго изречение: „Макаръ отъ освобождението до сега всички почти министри да сж измѣняли и допълняли закона за народната просвѣта, все пакъ никога не се е създало единъ законъ, чрѣзъ който да се задължи училището да дава на ученика не само знание, но и да го възпитава нравствено, да подготви отъ него добръ бждащъ гражданинъ на отечеството и вѣренъ синъ на народната ни църква“.

Иеромонаха нѣма основание да изисква такова насилие отъ просвѣтенъ човѣкъ като М-ра на народната просвѣта. Ако народнитѣ църковници сж навикнали да вършатъ длъжността си само по прѣдписание, задължение и натискъ отъ законъ и властъ, безъ право изискватъ и просвѣтения учителъ да бжде заставенъ да зида религиозно възпитание въ душата на ученика. Изискватъ отъ учителя това, което той самъ нѣма. Много късно сж се сѣтили. Църквата е трѣбвало много порано да се събуди, да приготви и възпита

за учители човѣци съ високи познания за християнската религия и дълбоки религиозни убѣждения. Слѣдъ това съ право би, не задължавала, не изисквала, но би очаквала солидно религиозно възпитание въ училищата. Нека се помни, че религиозността на народниятъ учителъ е плодътъ на народната църква. Да кажемъ че учителътъ днесъ е добръ религиозенъ възпитателъ, тѣй просвѣтения ученикъ нече е „вѣренъ синъ на народната църква“, която яко се държи за старитѣ грѣшки язически заблуждения, дрѣнкания и безшуменъ формализмъ. Религиозно просвѣтениятъ младежки умъ и душа не се задоволява съ забави и играчки, не се храни съ плѣва и зеле, но иска здрава душевна храна; и ако църквата нече и неможе да я достави той ще я намѣри другадѣ.

По-надолъ Иеромонаха обвинява опозиционеритѣ въ народното събрание, които „застанали въ враждебно положение спрямо църквата, тая църква, която е олицетворявала до освобождението па и до днесъ *духовната и политическа мощъ* на нашия народенъ духъ. И чрѣзъ тази мощъ само ние можахме да съкрुшимъ силната Отоманска империя“. Политическа мощъ! Да. Кръста противъ полумѣсеца. Мохамеданитѣ трѣбвало да се изтрѣбятъ, защото тѣ не сж дѣца на Небесния баща, не сж наши братя. Църквата е политическа мощъ за подвеждане всичко българско подъ единъ религиозенъ калѣпъ. Насилствено покрѣщаване на хиляди българи, мохамедани, и новъ планъ въ главитѣ на нѣкои църковници да прибератъ загубената овца (българитѣ Евангелисти) въ широката кошара на св. Българска Православна Църква. Да, църквата е „политическа мощъ“, нѣщо което е и по буква и по духъ противохристиянско.

„Духовна мощъ“. Що е това, което Иеромонаха нарича духовна мощъ на църквата? Ако взима за духовна мощъ извършениятъ отъ църковната властъ позорни нехристиянски дѣ-

ла, да, има я. Ако успѣха ѝ да задържи до днесъ само проститѣ и старитѣ мъже и жени въ грѣцкото езичество и църковни заблуждения, ако туй счита за духовна мощь, азъ му прѣпорѣчамъ да продължава още да практикува тази духовна мощь, додѣ и старцитѣ изпразднятъ църквата.

Иеромонаха пише, че училището не трѣбва да се дѣли отъ църквата, но двата просвѣтителни фактори трѣбва да вървятъ заедно—„ржка за ржка“. За да покаже като какъ може да стане това, той привежда примѣръ за подражание взаимната работа на австрийскитѣ училища и църквата. Всѣка св. Недѣля сутринъ ученицитѣ отъ основнитѣ училища и гимназиитѣ изъ цѣла Австрия, водени отъ учителитѣ си, отивали подѣ строй на църква. И това било идеална училищна наредба за Иеромонаха!

Колко за съжаление е българското духовенство! Нѣма занятие, търговия и професия тѣй лишена отъ книжнина, както църковнитѣ ни просвѣтители. Църковенъ Вѣстникъ и нѣкое и друго църковно списание, това си е църковната ни книжнина. Прѣводна книжнина можало да се вземе само отъ православна Русия, Гърция (и ако нѣкой намѣри и отъ Сърбия). Нима пъкъ съществува друга църква вънъ отъ Едничката света православна църква? Тя е Апостолската църква(?). Всички други църкви съ всичката имъ книжнина сж ересъ.

Иеромонаха А. Ш-въ трѣбва да е доста просвѣтенъ духовникъ. Отишълъ малко подалечъ отъ православната църква-до австрийската католическа църква. Послѣдната много му се понравила:—редъ, чистота, всичко подѣ правило и законъ; просвѣтената младежъ водятъ на църква.

Иеромонаха изглежда да не е можалъ да схване международнитѣ обстоятелства прѣзъ послѣдната половинъ година. Не е разбралъ че Австрия не заслужава да се показва за примѣръ на Българския народъ, освѣнъ като примѣръ на дяволска хитростъ и лукавство. Австрийската монархия е способна да окове въ робски вериги на послушание и слѣпа покорностъ народъ, църква, мисль и убѣждение. Това, дѣто водятъ младежитѣ на църква не е лошо дѣло! Но питамъ, гарантира ли Иеромонаха, че ще се намѣрятъ петъ отъ сто отъ тѣзи ученици, които отиватъ съ желание да се ползуватъ, и биха ли отишли, ако не ги заставѣха? И като тѣй ги водятъ какъво имъ дава Австр. католишка църква? Ако Българската църква днесъ сполучеше да за-

стави ученицитѣ отъ Гимназиитѣ да отиватъ на църква, готова ли е да посрѣщне душевнитѣ имъ нужди и възпламени младежитѣ имъ идеали? Ако Народната ни църква бѣше високо просвѣтена и причистена отъ заблуждения, ако тя имаше съ какво да задоволи младежкия умъ и душа, нѣма нужда да продължава ученицитѣ подѣ войнишка дисциплина да я посѣщаватъ; тѣ сами ще потърсятъ църквата, тѣй както търсятъ училището. Иеромонаха отива за примѣръ до католическата църква; това ще рече: заспалия търси цѣръръ противъ духовенъ сънъ отъ духовно умрѣлия.

Понататѣкъ Иеромонаха още обвинява Българскитѣ правительства, като казва: „Не говоримъ за хладнокрѣвието на правительства та ни къмъ всевъзможнитѣ протестански, езуитски пропаганди и социалистически лъжеучения, които внасятъ отрова въ държавния организъмъ, като всѣватъ въ обществото отрицателни идеи, идеи противни на нашата православна господарствена идея“. Чувате ли що се иска? Ако Провидението бѣше вложило властѣта на правителството въ рѣцѣтѣ на Иеромонаха, той изведнажъ би побългарилъ Австрийския монархизмъ. Той би наложилъ едно пълновластно правителство да управлява безконтролно:—Да нѣма опозиция да го критикува, поправя, сжди и защитава правото на народа. Той би въоръжилъ Българската църква съ такава властъ, че да не допуца въ народа никакви нравствени, религиозни, социални, Библейски учения и разбирания, които срѣднѣвѣковната попска инквизиция е считала противни на св. Писание.

Езуитска пропаганда и социалистически лъжеучения оставамъ на човѣкъ, който подобръ ги разбира. Интересувамъ се да зная за протестанскитѣ пропаганди, които носятъ отрова и свято отрицателни идеи. Понеже Иеромонаха не е благоволилъ да ни покаже кое е именно отровата и отрицателнитѣ идеи, носени отъ протестантитѣ, азъ ще се постарая самъ да ги отгатна.

Българското правителство, па и народа знае (особно м-ра на народната просвѣта знае), че българитѣ протестанти, като църква, сж се отдѣлили отъ народната църква само заради свободата на Христовото учение, тѣй както то блѣщи изъ страницитѣ на Евангелието. Всичко църковно, което не почива на Евангелието и прѣчи на душевната имъ просвѣта и животъ, тѣ безцеремонно изхвърлятъ изъ църквата. Чистото учение Христово въ Евангелието на разбранъ говоримъ с-

зикъ—ето мѣрилото за църковна реформа, която тѣ търсятъ. Извѣстно е че силното желание на протестантитѣ да разпространятъ между сънародниците си Евангелието на говоримия наоденъ езикъ, което считатъ за правия и сполучливъ начинъ за внасяне духовна просвѣта между народа, ги кара сами да жертвуватъ и трудъ и пари даромъ да го раздаватъ. Сжщо и Иеромонаха добръ знае че голѣмото мнозинство отъ колежитѣ му строго забраняватъ и бдятъ противъ подобно продаване и раздаване на Евангелието.

Прѣдвидъ това обстоятелство страхъ ме е да запитамъ Иеромонаха коя е въпросната отрова, да не би изведнажъ да сложи прѣстъ на Евангелието и рече: ето отровата, която протестанскитѣ пропаганди внасятъ въ държавния ни организъмъ.

Не много отдавна, единъ протестантинъ подарилъ на свой православенъ приятелъ едно Евангелие отъ прѣвода на Св. Синодъ. Като се научилъ свещеника, отишелъ при подарителя, строго го смѣрилъ и го заплашилъ да се не осмѣлява още веднажъ на такава дѣло. Какво ужасно прѣстѣпление? Ка-

то че кой знае каква смъртоносна отрова се турила въ дѣйствиe. Добръ пазятъ стадо-то си, да не би да се събуди и прогледне!

Не е трудно да си отгатна какви сж тѣзи отрицателни идеи, всѣвани отъ „протестанскитѣ пропаганди“. Отъ наблюдение се лесно вижда отъ религиозния животъ и на духовенство и на паство отъ правосл. църква, че се дава важностъ само на църковната обрядностъ. Човѣкъ, като се покрѣсти, изпълни отредения постъ, като ходи понѣкога на църква и извърши по църковния редъ всѣка формалностъ, той е спасенъ. Той нито иска да знае повече отъ това, нито пъкъ му се дава. Ако църквата нарича само това положителна православна господарствена идея, то всѣка друга идея, макаръ положена на здрава Евангелска основа, се счита за отрицателна.

И слѣдъ всичко, чудно се вижда на Иеромонаха, защо правителствата се носятъ тѣй хладнокрѣвно къмъ пропаганди, що всѣватъ подобни отрицателни идеи, противни на Православната църква.

С. И.

Dr. George A. Gordon.

Църковното обединение.*)

Всѣка Недѣля слѣдъ обѣдъ отъ миналитѣ петъ Св. Недѣли вие сте сподѣляли възвисителнитѣ възгледи на съединения американски протестанизъмъ. Да се помисли за всичкия трудъ и изтощение всѣко чувство на чужденство да се освѣтли, родство всѣкѣждъ между свободнитѣ ученици на Господа да се възстанови, братство отъ Христиани въ нашитѣ свободни църкви да се организира въ една ефективна църква, да се помисли за всичко това, е да се мисли за нѣщо впечатително и въ много отношения възвисително. Слушахте прѣдставители на видни протестански секти по грѣдмѣта. Сега ще чуete единъ старъ конгресистъ, който вѣрва че прѣдставлява мнозина между наследниците на Пуританитѣ.

Прѣдмѣта е: каква отстъпка да направимъ за да може това велико видение да се въплоти? Азъ прѣдпочитамъ да говоря за това идеално църковно единство, като питамъ и се старая да стоворя на три опрѣдѣлени въпроса. Първо, възможно ли е такава съединение? Азъ мисля, че е възможно. Ако Превитерии, Баптисти, Методисти, Конгресисти и Епископани желаятъ да съединятъ обществата си за да образуватъ една всемирна протестанска църква, до колкото виждамъ нѣма причина ни на земята ни на небето поради която тѣ не би осъществили желанието си. Желаятъ ли го? Стрѣмятъ ли се къмъ него? Тогазъ безъ съмнѣние възможно е.

Нѣкога Германия е била разцепена на много независими малки области. Прусия, най-силната отъ тѣхъ, не била доволно силна да се съпостави на Европейскитѣ сили. Защо тѣзи области не се съединиха прѣди стотина години? Просто защото не искаха. Въ 1870 год. тѣ се съединиха и образуваха днешната велика Германска империя. Защо се съединиха? Защото разбраха че ще е за тѣхно най-го-лѣмо добро да се съединятъ. Имаха желание и воля затова се съединиха. Гдѣто и да намѣрите сектитѣ, които вече спомѣнахъ, и всички други отдѣлни и независими организации въ областъта на нашия американски протестанизъмъ, ако разбератъ че е за тѣхно добро да се съединятъ, тѣ ще се съединятъ. Съвсѣмъ е възможно.

Втория ми въпросъ е този: Такъво съединение изглежда ли да е възможно въ наше врѣме, въ врѣмето на дѣцата ни, или въ врѣмето на тѣхнитѣ дѣца? Не мисля. Нѣма причина защо конгресиститѣ и баптиститѣ да се не съединятъ още утрѣ. И двѣтѣ тѣзи секти сж конгресисти; по основа на управление сж едно. Или далечъ ли е управлението на превитериянитѣ отъ нашето, особно ако тази формална конгресизъмъ, която сега ни застрашава, и отъ която азъ бихъ желалъ да се освободя, и ако той бжде бждещия конгресизъмъ, ние ще бждемъ основно превитерии. Бѣлѣзнитѣ на сродството имъ сж тѣзи:

*) Бѣлѣжка. Тази е една отъ сказкиятѣ по църковно обединение дадени въ Бруклинъ, Ню-Йоркъ; Съединенитѣ държави въ Америка, прѣзъ Януари и Февруари 1913 г. отъ прѣдставители на шестѣхъ главни протестански секти. Д-ръ Гордонъ е прѣдставителъ на сектата конгресисти.

Общъ съборъ на еднитѣ, народенъ съвѣтъ на другитѣ; Народна конференция или дружество на еднитѣ, Синодъ на другитѣ; Презвитеритѣ прѣдставляватъ едно тѣло, мѣстнитѣ събори друго; частнитѣ църкви иматъ властъ въ тѣзи общи организации чрѣзъ прѣдставителство. Едничката разлика, която мога да видя, между презвитерианизма и конгресизма е тази че въ едната организация църквитѣ сж притежание на общъ съборъ, когато въ другата всѣка църква е мѣстно църковно притежание.

По нататъкъ. Методиститѣ нѣматъ претенция на изключителностъ. Тѣ образуватъ голѣмо и прѣлестно Евангелско тѣло. Всѣка отъ тѣзи четири секти признава другитѣ по изключване и приемане членове отъ една въ друга църква, и по размѣна на пастистри. Тѣ, слѣдователно, могатъ въ близко бъдеще да се съединятъ, като оставятъ всѣка въ украшенията си, които украшения не накръняватъ хармонията на новата униформа на войницитѣ въ този общо съставенъ баталионъ на Господа.

Но ето ти и Епископалеца. Какво да правимъ съ него? Като почвамъ за него, нека кажа че за послѣднитѣ 30 години мнозина отъ най-добритѣ ми приятели сж били членове на Епископалната църква. Най-влиятелния учител на моитѣ рани и трудни години е билъ Фридрихъ Денисанъ Морисъ, великия богословъ на Англиканската църква, и по моето мнѣние най-великия богословъ отъ 19 столѣтие за свѣта гдѣто се говори английски езикъ. Всѣки отъ васъ неможе да не мисли съ дълбоко почитание къмъ Епископалната църква, въ която примѣрния Филипъ Бруксъ вършилъ великата си работа. Ако се водѣхъ отъ чувство на приятелство, азъ нещѣхъ да кажа за Епископалната църква, каквото сега ще кажа.

Епископалната църква твърди, че тя е единствената (апостолската) църква. Водителитѣ ѝ не признаватъ валидността на нашата Християнска опитностъ изразена въ нашето църковно членство. Тѣ не приематъ мъже и жени съ прѣпоръжка отъ нашитѣ църкви, нито ги приематъ въ обществата си на основание свидѣтелства отъ насъ. Членове отъ нашитѣ църкви, които влизатъ въ Епископалната църква ги приематъ като обръщеници отъ езичеството. Това е фактъ. Писмо отъ твоята църква за нищо се не зачита; нѣма църковна стойностъ. Нито пъкъ Еписк. църква отпуска членове за другитѣ църкви. За 29 години членове отъ нашата църква отъ врѣме на врѣме сж отишли въ Еписк. църква и около толкозъ сж дохождали отъ тамъ при насъ. Нашитѣ членове искатъ писма за прѣпоръжка, а тѣзи които дохождатъ къмъ насъ Еп. църква не ги отпуска на друга сестра църква. Тѣ дохождатъ въ църквата ни съ прѣпоръжка като слѣдния: „А и Б сж членове на протестанската Епископална църква и се прѣпоръчватъ на вашата грижа“. Нѣма никакво признание на сестринство къмъ църква, на която прѣпоръжка се дава никакво отпущение; пращатъ ги само врѣмено като гости. Можешъ ли да почнешъ пакъ всичко наново? Желаетъ ли да се явишъ като че никога не си изповѣдалъ вѣрата си въ Бога?

Още една отстъпка трѣбва да направимъ, ако се съединимъ съ братята на Еписк. църква. Тѣ не признаватъ валидността на нашето пастирство. Длъжноститѣ изпълнени отъ ректоръ въ Еписк. църква неможало да се изпълнятъ отъ Християнски пастиръ отъ коя да е друга секта, само по едничката при-

чина, че не е ржкоположенъ по начина на Еписк. църква. Ако се съединимъ съ онова голѣмо общество, трѣбвало да се признаемъ че до сега не сме били пастистри въ службата на Господа Исуса Христа, и трѣбвало да наведемъ глави на ново ржкополагане.

Помня, обичния ми приятель Д-ръ Донахдъ—чийто приятелство добръ цѣня, чийто способности ме пленяватъ, и чийто 12 годишна усилна, достойна, душеспасителна работа въ Бостонъ дълбоко почитамъ—помня веднѣжъ ме попита дали за въ полза на църковното обединение не ще приема да бѣда наново ржкоположенъ отъ Епископаленъ владика? Отговорихъ му: „Не. Почитамъ владицитѣ като челоуѣци; нѣкои отъ тѣхъ кѣто Епископъ Бруксъ и Лоренсъ дълбоко почитамъ; но къмъ длъжността владика, изповѣдвамъ, нѣмамъ особно уважение.“ Прибавихъ още, че по прѣдпочитамъ моата стара, набожна майка отъ Шотландия да сложи рѣцѣтъ си върху главата ми, отколкото всичкитѣ рѣцѣ на всичкитѣ владици отъ всичкитѣ църкви подолѣ отъ св. Петъръ, като включимъ и самия св. Петъръ!“

Когато изискашъ отъ човѣка да признае невалидността на църковното си членство и пастирство за да се допусне въ една обединена Протестанска църква въ Америка, какво му изискавашъ? Една невъзможностъ. Има единъ видъ съюзъ въ старата басня за лъва и агнето. Нашитѣ братя отъ Еписк. църква искатъ да сж лъва, а всички други агнето. Заключение ми е, че обединенъ протестантизмъ изглежда да не дойде; а днесъ е крайно невъзможенъ.

Послѣдния ми въпросъ е този: Изабощо желателно ли е такъво съединение? Не мисля. Установенитѣ различия между челоуѣцитѣ сж много, и сектанскитѣ различия съотвѣтствуватъ на органическо-устройственитѣ различия на челоуѣцитѣ. Ако не бѣше туй крайно църковно сектанство, азъ мисля изведнажъ бихме видѣли че християнската църква не е по-бѣдна, но по-богата и по-мощна, поради тѣзи разни секти. Ефектностъ и скрита сила се развиватъ по разни начини въ челоуѣци отъ разни секти. Туря единъ конгресистъ пастиръ да води методиска бригада, или баптиски пастиръ да е командиръ на Епископаленъ баталионъ и изведнѣжъ ще видишъ какво искамъ да кажа. Има голѣмо разнообразие въ този наше челоуѣчество, и тѣзи сектанства естествено изпѣкватъ за да дадатъ осезателно изражение на посаденото божествено разнообразие въ челоуѣчеството.

По-мѣдра администрация, и по-достойно църковно водителство ще прѣмахне много злини, които сега, като отдѣлни секти, ни затрудняватъ. Много отъ загубата ни лесно би се обяснила, ако за водители имаме мѣдри и достойни челоуѣци съ божествено видение за бъдещето на Християнството; челоуѣци отъ този типъ би ни освободили отъ повечето злини, които каратъ сериозни челоуѣци да мислятъ че „обединено протестанско християнство“ е непрактично.

Най-послѣ, свободата е притежание което винаги е въ опасностъ. Веднажъ църквата бѣше съединена—св. всемирна [католишкз] църква по цѣлъ свѣтъ, но каква бѣше тя? Святъ тиранинъ, който отнимаше свободата на цѣлото си просгранно владение и подтискаше умѣтъ и духътъ подъ мъртвия формализмъ. И вѣчното величие на Мартинъ Лю-

теръ е това, че той застана противъ онази съединена църква, която бѣ станала тиранинъ, като му бѣ запрѣтила свобода въ Христа. Той широко отвори вратата на единъ модеренъ свѣтъ на свобода, достоенъ за човѣка да живѣе въ него, и свѣтъ въ който човѣци, които любятъ истината, сж свободни да я търсятъ и правятъ открития въ нея всѣки десетъ години. Додѣто Богъ е Вѣченъ и Християнството е нѣщо вѣчно въ свѣта, свободата е сжществена на напрѣдъкъ въ знание за Бога и Християнската религия. А! но човѣцитѣ и днесъ сж готови да дадатъ свобода. Готови ли сж? Едвамъ за вѣрване. Не искамъ моята свобода да задържи нѣкой човѣкъ отсамъ хилядо годишното дохождане на Христа. Твоята Една свята всемирна протестанска църква въ Америка би ми задавала много мжки, ако още утрѣ засжществуваше.

Има нѣщо безмѣрно по-добро, отколкото формална църковностъ. Видението че всички човѣци сж чада Божии, всички човѣшки сжщества сж колкото може ученици на Христа, виденето че едно организирано християнство става едно изкупено човѣчество; и съзнаването че всички способности на ума които сж искрени и добри, всички сили на обществото цѣлсѣобразни и истинни, ставатъ инструменти на Духа Святаго—въ осжществяване на Божия планъ за една подновена раса въ Бога чрѣзъ Христа.

Единъ командиръ Господъ Исусъ Христосъ; всички секти, подразделения и общества, като раз-

лични полкове въ великата Му армия; това е идеята ми за църковно обединение. Само Той може да командува и свързва послѣдователитѣ си въ единството на Духа; само Той може да ги държи мжжествени, храбри и свободни. Нека дадемъ задачата на единъ забърканъ и загриженъ протестански свѣтъ на разрѣшение отъ Капитана на нашето спасение; подъ Неговото водителство нека воюваме всѣки въ своя си полкъ доброволно и съ добри пожелания за всички други.

Веднажъ Филипсъ Бруксъ казалъ, че нѣма сражение нѣкога достойно извоювано чрѣзъ размѣна на учтивости между два воюващи полка. Има битка да се биемъ, има побѣда да се печели; неможемъ се бори и неможе се спечели съ отстъпки, които разстройватъ човѣчеството и християнството на голѣмата наредба на която ние принадлежимъ. Имамъ да изнеса едно голѣмо обвинение противъ конгресиститѣ. Нѣма нито единъ отъ двайсетина между насъ конгресиститѣ, който има сѣнка отъ съзнание на неподобното величие на това, което религиозно е наслѣдилъ. На това нѣма нищо подобно въ историята на християнската църква—за такава малка организация да не съзнава великото си минало. Първа длъжностъ на човѣцитѣ отъ рода конгресиститѣ е да се засрамятъ отъ себи си: тогава нека се събудятъ и помнятъ двѣ нѣща: длъжностъ къмъ мъртвото и къмъ бждащото!

Прѣвель:

Ст. Ивановъ—Лажжене.

Отношението между Знанието и Религията.

Професоръ Р. Маркъ—Самоковъ.

Всѣкой, който се е интересувалъ въ религиозния животъ на България, съзрѣлъ е изведнажъ, че сжществува остъръ конфликтъ между религията и знанието. Мнозина прѣдани и енергични религиозни водители считатъ своя длъжностъ да противопоставятъ на научното течение, що е нахлуло въ България отъ Западъ и Сѣверъ прѣзъ послѣднитѣ 35 години; и още да прѣдпазятъ младежта, да не би тя да стане жертва на порочната, съблазнителна омая, позната съ името днешната философия и наука. При все че този антагонизмъ е по остъръ и неотстъпчивъ тукъ, отколкото въ нѣкои други страни, това не е, безсъмнение, единствено явление въ България. Въ всѣка страна има голѣмо число християни, искрени, прѣдани и енергични, които се чувствуватъ убѣдени, какво една отъ главнитѣ имъ длъжности е, да се противопоставятъ на научното течение днесъ. Тѣ сж увѣрени, че формата на тѣхното християнство, която, безъ съмнѣние, е единствена по своята правота, е въ опасностъ отъ наддѣляващитѣ научни философски теории, и поради това тѣ се противопоставятъ на тѣзи ново научни заключения съ висока сила и умъ. Подобни хора често заявяватъ, че новитѣ философски теории и научни хипотези сж прѣходни форми, които за моментъ сж на мода, но скоро ще изчезнатъ въ областта на оборени фантазии и неприемливи илюзии. Тѣ утвърждаватъ, че само да обърните очитѣ си къмъ миналото, и ще видите разхвърлени по пжтеката на вѣковетѣ, печалнитѣ и жалки останки отъ всички фи-

лософски системи, които нѣкой пжтъ сж били установени отъ слабия, немощентъ, недостоенъ умъ на смъртния човѣкъ. Подобни нѣща невъзвратно, казватъ тѣ, сж изчезнали, много отъ тѣхъ безъ да оставятъ най-слабата слѣда върху подвижнитѣ пѣсыци на врѣмената; когато, въ сжщностъ, всрѣдъ тази калъ и разрушение, тази праздна гордостъ и безплодна суета на човѣшката мисль, стои здраво и непоколебимо могущата, твърда кана на вѣковетѣ, истинската, правата религия на Всемогущия Богъ.

И за да прибавятъ въ края авторитетъ на думитѣ си,—тѣзи несъкрушими протогонисти цитиратъ прочутитѣ Павлови думи: „Дойдохъ между васъ не съ прѣвъзходство на рѣчта или мждростъ, защото рѣшихъ да не зная нищо, освѣнъ Исуса Христа и Него разпегъ . . . между юдеитѣ камъкъ за спѣване и между езицинитѣ—безумие . . . защото Божието безумие е по-мждро отъ човѣцитѣ“.

Подобно схващане на отношението между религията и знанието е крайно нещастно и исторически невѣрно. Подобенъ възгледъ е нещастенъ, защото, грамадно число силни, смѣли, искрени хора, които, ако бждатъ убѣдени да избератъ едно отъ двѣтѣ—знание и религия, безъ, ни най-малко колебание ще избератъ първото. Ако религията по естество е противна на философията и науката, и ако нѣкой е принуденъ да избере или мждростта човѣшка, или безумието на религията, въ подобенъ случай не може да има никакво съмнѣние, каквото повечето хора съ дѣятеленъ и изслѣдвателенъ умъ

биха избрали.

Самиятъ Павелъ, въпрѣки своята необикновена подчиненостъ на безумието Божие, добръ съзна, че никава религия не би могла да бѣде основана на невѣжество. Сжиятъ този човѣкъ бѣ, който при единъ възторгъ отъ непобѣдима сила и мощъ на Христовия кръстъ, извика, че безумието Божие е по мѣдро отъ човѣцитѣ, който и написа най-научнитѣ, внимателно съставени и най-дълбокитѣ глави въ цѣлата Библия. Голѣмо число отъ Павловитѣ послѣдователи сж запомнили само думитѣ му противъ философията и мѣдростѣта човѣшка; тѣ сж заявили че религията се противопоставя на авансиралото знание; тѣ високо прокламирахъ, че, ако нѣкой иска да е християнинъ, той не бива да вѣрва въ доводитѣ, поддържани отъ монистичната философия и еволюционната наука. Поради това, че енергични борци за вѣрата се противопоставятъ на науката и знанието, че безумието Божие се противопоставя на мѣдростѣта човѣшка, за това има цѣлъ класъ хора прѣдани, интелигентни, учени, които сж се посвѣтили за търсене истината, извънъ и даже противъ християнската религия.

Както и да е, вѣрването, че религията и знанието сж по натура противоположни и че въ своя конфликтъ религията наддѣлява въ всичко науката и философията и ги оставя, като печални останки по пътя на вѣковетѣ, е абсолютна неправда къмъ фактитѣ на историята. Когато и да е имало нѣкакво несъгласие между знанието и религията, знанието е излѣзло отгорѣ. Никое религиозно вѣрване не е просвѣществувало въ просвѣтения западенъ свѣтъ безъ промѣна и еволюране. Нѣма нищо подобно на неизмѣнима, непоклитима, завършена и неприкосновена религия, освѣтъ въ дивитѣ тъмни страни, дѣто слънцето на мѣдростѣта нивга не е грѣйнало. Най-могущата, най-великата сила, която винаги е владѣла и работила въ свѣта е просвѣтата, знанието, науката. Тази сила е наддѣлявала всѣка стѣпка, що се е изпрѣчила по нейната пжтека, прѣвишила е всѣки противникъ, стоящъ прѣдъ нея. Движението на тая сила е обикновено бавно, а понѣкога стихийно. Тя е безлична, непрѣклонна, безпристрастна. Често тя е неумолима и жестока. Понѣкога тя е унищожавала надеждитѣ на младостѣта и раздвоявала е вѣрата на напрѣдналата възраст. Тя нѣма фаворити, не прави отстъпки. Прѣдъ нейния непрѣодолимъ прогресъ сж изчезнали и магесници, и вампири, и феи, и човѣшки жертви и цѣла плеада суевѣрия. Различнитѣ религии сж се противили на този бавенъ приливъ на просвѣта прѣзъ цѣлото врѣме, когато се е движилъ, и тѣ, религиитѣ, сж били потопени отъ него. Тази сила не иска да знае, кои сж поклонитѣ на тѣзи религии, какви сж тѣхнитѣ церемонии, кой е билъ основателтъ ѝ, и, въ случай че тѣзи пожелаатъ да я спзнатъ, да попрѣчатъ на вървежа ѝ, осждени сж да изчезнатъ или се прѣобразятъ. За да се увѣримъ въ истиностѣта на горнето, не е нужно да ровимъ най-низкитѣ, най-грубитѣ форми на примитивни религии, които сж изчезнали прѣдъ напрѣдѣта на просвѣтата. Тукъ можемъ да разгледаме нѣкои отъ най-важнитѣ религии на свѣта. Нека за моментъ хвърлимъ погледъ 2650 год. назадъ въ миналото, къмъ царския дворецъ въ сѣверната частъ на Палестина. Това бѣ силенъ макаръ и щедъръ защитникъ на държавната религия. Подъ неговото по-

кровителство установената Еврейска религия бѣ въ своя разцвѣтъ. Но, както и да е, тая религия бѣ жестока, безнравствена, съ празнотии, а пълна съ безсмислени церемонии. Тя служеше на Иова въ храма, но не и въ чаршията. Тя съизволяваше на притесняване слабитѣ и потисничество върху бѣднитѣ.—Единъ день прѣдъ царския Светая Светихъ се яви простъ овчаръ, който обвини сжествуващата религия, като низка, безнравствена и прѣдсказа нейния разгромъ. Тая религия бѣ противна на знанието и човѣшкия разумъ. Овчарѣтъ не искаше да знае, колко красиви сж били храмоветѣ, колко достолѣпни свещеницитѣ, колко ненарушимо свети бѣха церемониитѣ, колко старинно бѣ произхождение то ѝ, или пъкъ колко почетно, свето, бѣ положението на тази религия прѣдъ Бога. Ако тази религия бѣ санкционирала измамата на бѣднитѣ и смазането на слабия, би била противна на общитѣ знания на човѣчеството, и не би могла да прѣживѣе дълго. Единъ царски свещеникъ съ всичкото си разпалено достолѣпие заповѣда на тоя еретикъ, овчаръ, да се завърне при стадото си, безъ да смѣе да издига своя богохуленъ гласъ противъ светата религия на Всемогущия Богъ. Овчарѣтъ се върна при стадото си; но, слѣдъ нѣколко години тая религия бѣ изчезнала, бѣ изметена за винаги отъ лицето на земята.

Сега, нека прослѣдимъ нѣколко вѣка напрѣдъ и се срѣцнемъ съ стария великъ мжжъ въ Атина. Въ името на науката и разума, той се противопостави на тогавашната религия. Тя бѣ съградена върху невѣжество и безнравственостъ. Тя бѣ окарикатурена и низка. Тя разваляше младежѣта и пълнѣше главитѣ на старитѣ съ празни суевѣрия. Безъ да се гледа античността и свещения произходъ на тая религия, както и великитѣ характери, които нѣкога си по рано били вдъхновявани отъ нея, но—защото тя бѣше противна на човѣшкия разумъ, Сократъ я осжди. Послѣдователитѣ на тая религия убиха еретика Сократъ, който искаше да противопостави своитѣ човѣшки идеи на светата религия, дадена отъ всемогущия Зевсъ. Но, нѣколко вѣка слѣдъ Сократа, напрѣдничавото човѣшко знание и наука помете могущата грѣцка религия и то за винаги отъ тоя свѣтъ.

Нека отидемъ още нѣколко вѣка напрѣдъ и прослѣдимъ младъ дърводѣлецъ, който излаза лице съ лице срѣщу най-строгата, неумолима и света религиозна система, каквато свѣтътъ нѣкога е видѣлъ. Тая религия лесно би могла да се изслѣдва отъ самото ѝ установяване отъ Бога на вселената. Тя прѣдставяше всичко свето и неприкосновено. Тя хвалѣше и благоговѣше прѣдъ името на Бога до най-висша степенъ. Тя бѣ провъзгласена за единствено, Божествено и вѣчно постановление по цѣлъ свѣтъ. — Единъ младъ дърводѣлецъ изъ Палестина дрѣзна да се възпротиви на тая религия, защото, въпрѣки всичката си светостъ, тя бѣ формална, суха, мъртва, искусствена, угнѣтителна, врѣдна за хората и оскърбителна за Бога. Свещеницитѣ на тази религия убиха тоя еретикъ—дърводѣлецъ, но, вжтрѣ въ 50 год. церемониалната частъ на религията бѣ съвършено прѣмахната и цѣлата тя бѣ замѣнена съ друга една, която вече не бѣ противна на знанието и човѣшкия разумъ. Не е необходимо да се цитиратъ други примѣри относно непрѣодолимата сила на напрѣдничавото човѣшко

знание. Нищо не би могло да бжде по несправедливо къмъ човѣческата история, отколкото да се говори, че въ лицето на религията,—науката, знанието и философията сж били побѣдени.

Човѣшката просвѣта е най-безсмъртната жизна сила въ живота. Тя би могла да се сравни съ гигантско дърво. Вѣрно е, че всѣка година листата окапватъ, тъй че да сторятъ мѣсто на новитѣ помладитѣ да порастнатъ. Вѣрно е и, че сегисъ-тогисъ нѣкои отъ по-старитѣ и ниски клоне изсѣхватъ и опадватъ. Но, година слѣдъ година, понѣкога по бърже, понѣкога по бавно, туй гигантско дърво все расте и расте, като прѣзира буритѣ, горещинитѣ на лѣтото и мразъ на зимата. По сѣщия начинъ е на прѣдвало растението, което можемъ да наречемъ човѣшко знание. То е плодъ на всички вѣкове. И, както листата и клонетѣ на дървото падатъ, за да сторятъ мѣсто на други нови листа и високи по добри клоне, тъй и знанието периодически е наддѣлявало много теории и исхвърляло е безброй подробности. Но, всички нови на прѣдничави стѣпки сж направени не върху развалинитѣ, но върху основитѣ на други по-стари системи. Пжтеката на врѣмената е посипана не съ останкитѣ на научнитѣ системи, но съ люспитѣ и черупкитѣ, въ които е билъ вложенъ вѣчния плодъ на тия системи. Неизказано

богатото наслѣдство за образования свѣтъ днесъ е сбора отъ благороднитѣ мисли на всички велики възвишени и усърдни умове—далечъ още отъ врѣмето на Мойсея, или Хомера до Сократа, Платона, Зено, Декартъ, Спиноза, както и Дарвинъ, дори до днесъ.

Ето какво е, значи, естеството и силата на една отъ най-благороднитѣ човѣшки придобивки на човѣческата раса. Знанието е имало конфликти, горчиво е изпитало то съпротивления. То е бивало задушавано, но, никога наддѣлено или побѣдено. Въ своитѣ борби съ религията, тая послѣдната е бивала или наддѣлявана, или пѣкъ се е съюзявала съ знанието и, по тоя начинъ, вървѣли сж на прѣдъ и сж нанисали своитѣ побѣди съ много увеличена сила. Има врѣмена, когато знанието съсипва надежди и унищожавя хубави мечти; когато закрива слънцето и хвърля човѣка въ тъмнина. Понѣкога то е като снѣга зимѣ. Но като снѣгъ, който само слѣдъ нѣколко седмици дава животъ, радостъ и сила на растителността върху земята. То е като рѣка Нилъ, която периодически наводнява страната съ грознитѣ си нечисти води, но пакъ тѣзи сж водитѣ, които даряватъ хората около Нилъ съ богати и изобилни жертви.

(слѣдва)

Младежитѣ Христ. Организации и Църквата.

Кой пропжда младежитѣ отъ църква?

Зараждането и развитието на млад. Християнско движение у насъ даде поводъ на нѣкои хора, впрочемъ малко запознати съ това движение въ странство и у насъ, да говорятъ и дори дѣйствуватъ противъ него. Едни—и то пастири,—теърлятъ че млад. христ. организации „пропждатъ младежта отъ църквата“.

Че доста хора около църквитѣ гледатъ неблагосклонно на едно дѣло, което тѣ би трѣбвало съ енергия да подкрѣпятъ, ми е отдавна извѣстно, и не се очудвамъ на това, защото добръ познавамъ хората. Но отъ областта на личнитѣ разположения и възгледи, да ги видя прѣминали къмъ дѣйствия противъ млад. христ. организации, — ето кое ми е странно, безъ впрочемъ,—поне за нѣкои лица, да ме очудва.

„Млад. Христ. Др-во (въпросътъ специално е за него) пропжда младитѣ отъ църквата“. Но то и нѣма пѣкъ за цѣль да ги вкарва въ църквата! Нека не ми говорятъ за влизане въ църквата, нека не ми говорятъ за членство въ църквата, прѣди да ми кажатъ на коя и каква църква. Едно грамадно и пагубно заблуждение е това, гдѣто мнозина ратници искатъ какъ-какъ въ църквата хора да вкарватъ, членове да правятъ. Та християнската работа не е за членство, не е за църковничество, но е за прѣбраздаване, възобновяване, прѣсъздаване на човѣка за да стане човѣкъ, както Богъ го е прѣдначилъ да бжде. И когато това е по правъ планъ, когато за това се работи, когато тия които работятъ и тия къмъ които искатъ други да притурятъ и привлечатъ сж такива, дѣлото ще е по-добръ оцѣнено и по-лесно разбрано. А колцина почватъ отъ

опако, защото за тѣхъ по-важно е да има двама, трима по-вече хора въ църквата

Но като е дума, че млад. христ. др-ва пропждали младитѣ отъ църквата, нека се попитаме: Наистина, кой може да изпжди младитѣ отъ църквата? Тия които сж още вънъ отъ нея, или тия които сж вече—и то доста отдавна, вжтрѣ въ нея?

Странно е да се приеме че тия, които не сж въ църквата, могатъ да изпждатъ нѣкого изъ нея, но ми се вижда твърдѣ понятно, че тия, или нѣкои отъ тия, които сж вжтрѣ въ нея могатъ твърдѣ лесно да изпждатъ не само младитѣ, но и по-стари нѣкои хора отъ църквата. Защото въ сжщностъ, въпроса не е защо младитѣ странятъ отъ църквата, но защо и младитѣ, тъй като доста хора освѣнъ тѣхъ, странятъ отъ нея. Но безъ да говоримъ за другитѣ, нека се поспремъ на въпроса: Защо младитѣ странятъ отъ църквата?

Нека подчертаемъ: църквата, това не е оградата, но хората въ нея, т. е. тѣхнитѣ души, идеи, идеали, тѣхния животъ; църквата, това е още колективния животъ, традиции, цѣли, стремежи, духъ на тия, които я съставятъ; църквата, това е още нейното минало, нейното настояще, нейното влияние и дѣло, това което върши, това което проектира да върши; църквата, това е още нейното положение, като носителка на християнството, пълномощница на Христа, благия Спасителъ, реформаторъ, прѣсъздателъ на човѣка и обществото . . . Е, добръ, младежитѣ странятъ, но нека спокойно и добросъвестно погледнемъ, видимъ и кажемъ: какви идеи, идеали, духъ доминиратъ въ църквата; отъ какви традиции, цѣли, стремежи се въодушевява тя; какво влияние

и дѣло упражнява; на какво християнство е носителка и на какъвъ Спасителъ прѣдставителка, та младежитѣ да странятъ отъ нея?

Младежитѣ—тия, които заслужаватъ тая хубава дума, се увеличатъ отъ широки, свѣтли идеали за правда, миръ, свобода; тѣ горятъ отъ огъня, който върви все по-нагорѣ и по-нагорѣ къмъ това, което освобождава отъ гнетъ, троши оковитѣ, освобождава духа и лѣти по вси простори. Свободенъ духъ, това е младежъта.

Въ своята младенческа свѣжестъ младежъта е тѣй близо до Христовия духъ, тѣй пропита отъ Неговитѣ идеи и чувства, както никога другъ пжтъ човѣкъ прѣзъ живота си не може да бжде. Та не ли въ юношеството и младитѣ години човѣкъ усѣща най-силно неправдитѣ вършени върху него и другитѣ? Та не ли тогава той е най-готовъ да се жертвува за правото, за свободата, за другитѣ? Та не ли младитѣ глави сж на чело на всѣко обновление, на всѣка борба за правда, равенство и свобода?

А защо странятъ отъ църквата? |

Вмѣсто отговоръ,—ето ви въпроси:

Църквата чувствува ли неправдитѣ на тоя свѣтъ и бори ли се протѣ въ тѣхъ, както Той ги чувствуваше и се борѣше? Тя, т. е. тия които сж въ нея, жертвуватъ ли се за правото, за свободата, за другитѣ? Какъ гледа тя на нуждата отъ лично, а особено и най-вече, отъ обществено социално обновление?

Младежъта ще е тамъ, гдѣто сж идеитѣ и идеалитѣ; тамъ, гдѣто сж хората, които имъ служатъ и живѣятъ за тѣхъ; тамъ, гдѣто сж борбитѣ, страданията, терзанията, побѣдитѣ; тамъ, гдѣто най-сѣтнѣ, се дѣйствува, се трошатъ прѣгради, се вдигатъ барикади, се руши старото, гнелото и се зида новия свѣтъ, новия градъ на братство и миръ. И печално е, че твърдѣ често, младежъта, като се увеличи отъ всичко това, отива при идеи и идеали, борци и организации, които я не водятъ къмъ свѣтли идеали, които я не водятъ по истинния нейнъ идеаленъ и идеалистиченъ пжтъ. Но вмѣсто да я упрѣкваме за това, трѣбва да я обичаме заради огъня ѝ, заради бждащето ѝ—та дори съ недостатъцитѣ ѝ, съ погрѣшкитѣ и прѣгрѣшенията ѝ и като ѝ сочимъ пжтя къмъ висшитѣ човѣшки и божествени сѣдбини, да вървимъ съ нея, да страдаме съ нея, да падаме и ставаме съ нея, да цѣнимъ душата ѝ, а не да ѝ сочимъ съ прѣстъ пжтя и да ѝ казваме: „Ето тамъ е спасението на свѣта, вървете!“

Старитѣ моралисти и хора около църквитѣ си въобразяватъ че могатъ да водятъ младежъта и не разбиратъ какъ друго яче могатъ да ѝ влияятъ. Тѣ си мислятъ, че трѣбва да я ограничатъ, за да не грѣши; да я отстранятъ отъ новитѣ идеи, за да я укрѣпятъ; да я съсрѣдоточатъ въ една единствена цѣль, за да не се заблуди; да я свържатъ съ традицитѣ, обичаитѣ, догмитѣ, за да я прѣдпазятъ отъ падане. Нека който е младъ, каже възможно ли е това?

Прочее, младитѣ странятъ отъ църквата, защото тя не имъ дава това, което е потребно за тѣхния младъ духъ. Далечъ отъ мене мисълъта че църквата трѣбва да се приспособи за да удовлетворява склонноститѣ на младитѣ,—тя нѣма защо да върви по течението—така се стига до крушение, но да приспособи методитѣ си за младитѣ, да разкрие своята мисия на тоя свѣтъ—която не е друга освѣнъ правда чрѣзъ миръ и миръ чрѣзъ правда, любовъ къмъ всички, вѣра въ доброто, въздигане на лич-

ността и обществото,—въ свѣтлината, ярката свѣтлина, съ която Христосъ стори това и волна отъ заблуди, условности, привилегии, да се хвърли въ борба за идеитѣ и идеалитѣ на Тоя, Който умрѣ въ борба за идеи и идеали.

Младежъта страни отъ църквата не само у насъ, но и другадѣ. Въ своя рапортъ до Конференцията на Всемирния Комитетъ на Млад. Христ. Др. лани, г-нъ Гросъ пише по тоя въпросъ слѣдующето*):

„Обновителното движение прониква и въ християнската младежъ. Християнството въ своитѣ еклесиастични (въроизповѣдни форми) ѝ е станало непоносимо. Тя е вкусила отъ критиката, знае историята, познава величието на злото и безсилието на доброто. Тя се възмущава отъ една бездѣйна и слѣпа религия. Социалнитѣ неправди, които сжществуватъ, ѝ се виждатъ като свидѣтелство за християнското безсилие, а тя разбира само всемогъщето християнство. Противорѣчието между това, което е и това, което трѣбва да бжде, я блокиратъ съ сила, каквато нашитѣ прѣдшественици не сж познавали... Тя очаква съ нетѣрпѣние проявяването на Божиитѣ чада и това нетѣрпѣние често я тласка да дири вѣнъ отъ църквитѣ това, което не намира тамъ.

Бѣгството на младежитѣ отъ Богослужебнитѣ мѣста се дължи на двѣ причини: религисзната студенина на единъ голѣмъ брой и религиозното усърдие на тия, които сж отблѣснати отъ духовната недостатъчностъ на нѣкои църкви. Християнската младежъ въ наши дни клони да изоставя старитѣ методи, това което е добро, но и да сжса връзката си съ организираното християнство, това което може да стане голѣмо зло.

... Църквитѣ, слѣдъ като страдаха и оплакваха злото на новото врѣме (избѣгването на младежъта), почватъ да дѣйствуватъ. Съмнително е че тѣ ще успѣятъ само съ собственитѣ си сили да завзематъ изгубения теренъ. Трудно ще имъ е, за да не кажемъ невъзможно, да привлечатъ невѣрующата младежъ, а не е сигурно че ще можатъ съ недостатъчнитѣ срѣдства, съ които разполагатъ да си възвѣрнатъ авторитета върху християнската младежъ“.

* *

„Млад. Хр. Дружество пропжжда младежъта отъ църквата“. Ако въ единъ градъ има църква и Млад. Хр. Дружество, които сж християнски, членовѣтѣ на едната организация (защото и църквата е организация и нищо по-вече) трѣбва да сж членове и на другата или—понеже човѣкъ не може да е членъ на всички добри организации—тия двѣ организации ще си съдѣйстватъ.

И наистина, тамъ дѣто и двѣтѣ тия организации сж християнски, силни и посвѣтени на дѣлото си, това е тѣй и въпросъ не става даже че нѣкои отъ тѣхъ отнема или пжди членовѣтѣ на другата.

Въ кой случай едно Млад. Хр. Дружество може да отнема, отстранява и прѣчи на младитѣ да бждатъ член. на нѣкоя църква? Ако дружеството е Християнско Дружество и ако църквата е Християнска църква, азъ не мога да разбера, не виждамъ какъ и кога!

Младитѣ иматъ свои особни, специални нужди; тѣхния начинъ на мислене, чувстване, и дѣйстване

*) Въ съкратенъ прѣводъ тоя рапортъ ние помѣстихме лани въ „Хр. Свѣтъ“ бр. 7 и 8.

е различен от този на старитѣ; тѣ иматъ проблеми за разрѣшаване и блѣнове за осъществяване; каквито прѣдшественицитѣ имъ отдавна сж минали или никакъ не сж усѣщали...

Странно ли е, че тѣ иматъ нужди отъ свой кръгъ, своя организация, свой клубъ, свой колективенъ животъ? Не е ли по-естествено тѣ да иматъ всичко това и старитѣ—опитни въ живота, любящи хубавото, младото, собственитѣ си чада и наследници—да ги кръпятъ и насърдчаватъ? Старитѣ трѣбва да разбератъ че вмѣсто да искатъ да накаратъ младитѣ да мислятъ и чувствуватъ, да върватъ и живѣятъ като тѣхъ, нѣщо, което никога нѣма да постигнатъ, тѣ трѣбва да улеснятъ развитието на единъ животъ, който за тѣхъ е вече билъ, а за други сега започва.

Ако църквитѣ искатъ да задържатъ младитѣ въ себе си, ако искатъ да привлекатъ младежъта, не трѣбва да искатъ младежъта да се откаже отъ младостъта си, па тогава да влѣзе вътрѣ. Тъкмо за да привлекатъ младежъта, църквитѣ трѣбва да основаватъ, да насърдчаватъ, да кръпятъ Млад. Хр. Организации и още—да ставатъ сами тѣ по-младежки. Ако младежитѣ бѣгатъ отъ нѣкоя църква, причината не е, не може да бжде, никое Млад. Хр. Дружество. Защото младежъта бѣга и тамъ, дѣто нѣма такъво дружество. Но, защото нѣма какво да я задържи вътрѣ въ нея. Пъкъ и защо да се заблуждаваме: ако една църква не може да задържи младежъта си, причината не е въ силитѣ, които дѣйстватъ вънъ отъ нея, а въ тия, които сж вътрѣ въ нея. И, ако прѣмахнемъ Млад. Хр. Дружество въ единъ градъ, въ който членоветѣ му или нѣкои отъ тѣхъ не сж членове на нѣкоя църква, сигурни ли сме, че тѣ непрѣменно ще отидатъ въ църквата?

Не чрѣзъ онищожаване и прѣчене на Млад. Хр. Дружества, църквитѣ ще привлекатъ младежъта, а чрѣзъ създаването имъ. Младежкото Хр. Дружество не е църква и църквата нѣма защо да се смущава отъ него. Именно защото тия двѣ организации сж християнски, затова тѣ си, и трѣбва да си съдѣйствуватъ и върватъ рамо до рамо. Тѣ обаче си иматъ всѣка една свой кръгъ на дѣйствие, свои особни методи, свои спесифични цѣли, които ако всѣка една прѣслѣдва съ жаръ, влечение и посвѣщение, ще върватъ успоредно, но никога нѣма да кръстосатъ пѣтищата си. И естествено е, и фактически така става, сили ще се притичватъ отъ една-та въ другата за тѣхна обща полза.

И ето, есенешния конгресъ на Млад. Хр. Дружества въ Франция какво рѣшение е взелъ по този въпросъ (цитираме една частъ само):

„Мирянския характеръ на др-та не е вдѣлно-

венъ нито отъ недовѣрие спрямо църквитѣ, нито отъ небрѣжностъ спрѣмо тѣхъ... Тѣ насърдчаватъ младежитѣ, които групиратъ да проявяватъ се по-активно върността си къмъ своята църква. Тѣ сами трѣбва да организиратъ своята програма и работа по начинъ, щото да си съдѣйстватъ съ църквитѣ, а не да си конкуриратъ“.

А че това е наистина така; свидѣтельствува Млад. Християнско движение по цѣль съзѣтъ, което се прѣдставлява отъ

Епвортскитѣ Дружини,
Млад. дружество „Хр. Старание“,
Млад. Хр. Дружества,
Студен. Хр. Дружества,

които въ купомъ сж на брой по-вече отъ петъ милиона, съ по-вече отъ осемъ милиона членове, основани и сжществующи близо или далече при църкви отъ всѣкакви деноминации, въ всички страни на свѣта.

Ако младежъта е пропждена отъ нѣкоя църква, съ сигурностъ можемъ да кажемъ, че и възрастнитѣ не ще се намиратъ тамъ. Това което пжди, то не пжди само младитѣ, но всички. И тоя, който казва че, „Млад. Хр. Др. пропжда младежъта отъ църквата“ трѣбва добросъвѣстно да прѣгледа столоветѣ на тази църква, за да види колко и какви други хора сѣдатъ тамъ.

Това, което пжди младитѣ отъ църквата, не е Млад. Хр. Дружество, но е туй, което ги пжди и отъ много Млад. Дружества: дрѣмливостъта, фари-сейщината, духовната студенина, тѣсногрудие, ограниченостъта въ вѣрата и идентѣ, егоизма и колебанието открито и вѣрно да се слѣдва пжтя на Спасителя.

Въ своята книга „Mes filles“ Доро Мелегори разказва за една сѣмейна разправа, избухнала поради това, че най-малката дѣщеря станала безвѣрница.

—Книгитѣ, които толкова четешъ ли сж причината?

—Хм... та азъ чета и мога да чета и религиозни...

Струваше ми се, казва майката, че ако бихъ узнала причината на нейното безвѣрие, бихъ могла по-добрѣ да се боря противъ нея.

—Кажи, Жакелинѣ, кажи, настояваше по-голѣмата, кой ти отне вѣрата, кой?

—Живота на вѣрующитѣ... отговорила малката...

Ст. Бочевъ

Стига вече!—не щемъ война.

Историята на свѣта ни учи, че войнитѣ не уреждатъ нѣщата, защото тѣ не създаватъ миръ въ души и сѣрдцата на отдѣлнитѣ индивиди и общества. Всѣка война въ историята е отваряла пжтъ за друга слѣдъ себе си.

Прослѣдете миналото, па се спрѣте въ днитѣ, които сега приживѣваме, и вие ще се натъкнете върху този макаръ и печаленъ, но все пакъ исторически фактъ.

Още не е засѣхнала кръвъта отъ „християно-

(?) - Мохамеданската“ война, още не сж заздравѣли ранитѣ на онѣзи, които бѣха хвърлени въ тая човѣшка касапница; майкитѣ още не сж прѣжалили единитѣ си чада, ето че пакъ се заговори за друга война, за „Християно-Християнска“ (?) война, за братоубийствена касапница.

Вѣстникаритѣ на жълтата преса и онѣи на „морала“, пакъ се разшетаха, и подъ видъ на патриотизмъ разпалватъ духоветѣ къмъ отмѣщение и убийство.

Проповѣдниците на християнството или нехаятъ, или пъкъ уреждатъ събрания, молебени и каратъ женитѣ и старцитѣ, защото нѣма други въ църква, да се молятъ за ония, които сж на бойното поле, Богъ да имъ подкрѣпи ржката за да убиватъ по вече,—за да побѣдятъ!

И никой не се опомва, никой не се спира да разсѣди колко е врѣденъ този дяволски патриотизъмъ, който лишава хората отъ имотъ, отъ свобода, и отъ човѣшко достоинство. Никой не се помръдва за да се отърси отъ тѣзи стари лъжи, които проповѣдватъ война въ името на Бога, измисленъ отъ тѣхъ жестоко и отмъстително.

Спрѣте вече, Фарисеи! Недѣйте ни кара да се молимъ на Бога да благослови оржжието, да благослови кръвопролитията, да помогне на единъ братъ противъ другия братъ. Недѣйте ни лъга, че Богъ благославя войната, че тя е оправдателна, че тя е християнска. Християнския Богъ е милосърденъ, любовъ. Прѣдъ Него всички сж едно, всички сж братя.

Той не е хатърджия, не се подкупва.

Ние обичаме своя народъ, милѣмъ за него. Ние работимъ и живѣемъ за идеалитѣ на народътъ си, но вънъ отъ тоза, ние сме християни, духовни същества, и като тѣй, ние сме родствени съ всички хора и не можемъ да вдигнемъ бранъ противъ братя си.

Стига вече! е викътъ на опечаленитѣ майки и жени въ България. Върнѣте ни дѣцата, върнѣте ни мжжѣтѣ. Дайте ни отдиохъ и свобода, дайте условия за единъ миренъ животъ. Онзи, който иска война, който се възхищава прѣдъ шуртенето на човѣшка кръвъ и прѣдъ разхвърлени парчето отъ човѣшко месо, нека той върви да се бие.

Що прави църквата въ този моментъ? Дѣ сж проповѣдниците и защитниците на Христовата религия? Тѣ сж сила, тѣ могатъ да попрѣчатъ на кръвопролитията, тѣ могагъ да ограничатъ угнетенията. Тѣ трѣбва да сторятъ това. . . .

Всички въ България трѣбва да станатъ противъ станитѣ
та да види тоя си
миръ и споко
ние споко

БЪЛГАРИО ЧУЙ

Когато Сждбата иска да унищожи тя първомъ го прави лудъ—Publius Syrus.

Българо, ако здраве търсишъ
И животъ народенъ, и почтено име,—
Чуй гласа ми дързостенъ и искренъ:
Мждростъ ако търсишъ, чуй и разбери ме!

Искашъ ли ти трайно да успѣешъ,
И животъ човѣшки да живѣешъ?
Щешъ ли билка за да оздравѣешъ?
Тази билка да ти дамъ азъ мога:
Вѣрвай въ себе и доброто—въ Бога!

Вѣрата заря е отъ небето;
Битосила и мотивъ въ сърдцето;
Вѣрата компасъ е въ битието.
Чуй моята дума, искрена и трѣзва:
Племя що не вѣрва отъ свѣта изчезва.

Скрий тази мисль зрѣла въ умствена си пазва:
За народитѣ най-вѣрла язва,
Знай че тя безвѣрие се казва.
Помни, Майко блѣда, мойта смѣла дума:
Тази душевна язва е народна чума.

Вѣрата народний битъ обгражда,
Здравъ животъ съдържа и поражда;
А безвѣрието духътъ разяжда:
То е мозъчна проказа, макаръ съ фрази
Най-научногладки и да се изрази.

Тѣзъ глупци ти казватъ: нѣма рай ни адъ;
А опитността пъкъ всечовѣшка казва,
Съ исторични примѣри, за тая язва:
Царствата безвѣрни отъ развала мратъ,
Отъ душевна жажда, мръшавостъ и гладъ;

Отъ разтлѣни нрави, злоба и развратъ.

Естеството никого не щади,
Ни човѣка отъ погрѣшки брани;
То ни грѣхъ, ни глупостъ опрощава:
И народъ кой безъ основа гради,
Кой душа си съ отрицанье храни,
Тя го обездушва, оскотява
И чрѣзъ глупъ развратъ унищожава.

Кой историята зорко слѣди,
Той извлича тази поука строга:
Неже да си безъ олтаръ, безъ Бога,
По-добрѣ да вѣрвашъ, клета Майко,
Всички византийски мраковѣди,
Всички „православени“ икони,
Всички правоелински канони,
По-добрѣ да вѣрвашъ,—вѣрвай, Майко,
Както твойтѣ древни людоѣди,—
Изново въ Перуна и Сварога,
Неже да си безъ олтаръ, безъ Бога.

Тѣзъ глупци казвали ти, въ прибава,
Че науката била такава:
Ученитѣ въ странство тѣй учили;
Знаещитѣ Бога отхвърлили!

Не е вѣрно, Майко, не е вѣрно!

И ние сме по странство ходили,
И ние сме науки учили,
И ние сме учени видѣли,
Философи голѣми и мали,
И ние сме книгитѣ имъ чели,

Сказкиѣ имѣ чели и слушали.

Не е вѣрно, Майко, не е вѣрно!

Науката не е негативна;
Науката, хубава и дивна,
На вѣрата тя не е противна.

Науката, истинска и дивна,
На живота тя не е противна:
Тя не крѣпи адски идеали:
Свѣтлината, а не мрака, хвали;
Здрава пища, не отрова, слага;

Сладко здраве, а не болка, влага;

Братска обичъ, а не мѣсть, поражда;
Свѣжа вѣра, не съмнѣние, всажда;
Съсъ доброто, не съсъ злото, дружи;
Вишни Богу, не на ада служи.

Искашъ ли ти трайно да успѣешъ,
И животъ човѣшки да живѣешъ?
Щешъ ли билка за да оздравѣешъ?
Тази билка да ти дамъ азъ мога:
Вѣрвай въ себе и доброто—въ Бога!
Ст. К. Ватралски.

Хроника и Бѣлѣжки

Рози и бодили—Редакторска опитностъ.

Приказва се, че живота на редактора е монотоненъ, или че неговата кореспонденция неинтересна! Въ сжщностъ, работата стои друго яче. За една и сжща статия едни му поднасятъ рози, други пъкъ бодили. За примѣръ въ едно писмо пишатъ ни за единъ разговоръ воденъ около списанието:

—„Видѣхте ли, г . . . , видѣхте ли втория брой на „Хр. Свѣтъ“, какъ остро говори, хемъ за хасковската църква! Започна пакъ като въ Искрица!“

Друго писмо отъ сжщата поща:

—„Писаното за грѣхътъ въ нѣкои църкви, като споменувате и нашата е тѣкмо на мѣсто. Ако вие не пишехте, други щѣха да пишатъ“.

При другъ единъ случай:

—„Да, да, азъ и двата броя върнахъ“.
—„Тѣ знаятъ, че азъ нѣма и да го приема, та затова, види се не ми го изпращатъ . . . Струва ми се, че много хубави статии имаше по-рано, ахъ, какви хубави!“

Сжщия день, въ друго писмо се казва:

—„Двадесетъ години получавамъ Християнски Свѣтъ, но само тази година съмъ доволенъ отъ неговия духъ; статиитѣ ви сж чудесни. Карайте въ този духъ“.

Какво мислятъ за острия езикъ:

—„Ако не промѣните езикътъ си и пишете по-меко, ще ви повърна списанието“.

Отъ друго мѣсто пишатъ ни:

—„Като получихъ вашето списание „Хр. Св.“ твърдѣ много се зарадвахъ за вашия езикъ и духъ, за дѣто на ново почнахте да атакувате лукавитѣ духове въ поднебесная.

Пращайте ми редовно списанието. Ще абонирамъ и други“.

И тѣй нататкъ—веднажъ бодили, и тогава рози. Нѣкой день дохадатъ само рози, но послѣдователността не трае за дълго. Бодилитѣ всѣкога сж близо.

Колко е сладкъ редакторския животъ!

Изчерпани сж. Мнозина ни искатъ първитѣ бройове на списанието. Съжаляваме да кажемъ, че 1, 2 и 4 бройове отъ тази година сж изчерпани и не можемъ да ги доставимъ. Тукъ му е мѣстото да помолимъ нашиѣ абонати, когато изпращатъ нови имена, пишете молимъ пълния адресъ, ясно и тѣчно, за да не ставатъ нередовности по пощата. На всички записани тая година и на старитѣ абонати пращаме редовно списанието. Ако нѣкой отъ тѣхъ не го получава, вината е въ пощата.

Пакъ ви молимъ пратете абонамента си.

Чувства на признателностъ. Писмо отъ София.
Драгий ми . . .

Приложени ви изпращамъ педесетъ лева за „камбана“ на вашата църква.

Да ви кажа ли какви чувства ме движатъ да сторя това? Трудно ще е. Но вие ще си спомните за врѣмето, когато—15 годишенъ дойдохъ въ Свищовъ, азъ не мога да забравя приятелството, тѣй мило и цѣнно, на млади и стари около църквата. Моитѣ младежки четири години прѣкарани въ Свищовъ сж имали рѣшающе значение за послѣдующия ми животъ. И азъ благодаря Богу, че въ тоя градъ, въ онова врѣме имаше Евангелска църква, че тамъ, около нея намѣрихъ приятели и до день днешенъ мили и

вѣрни на чувствата, които тогава,—а минали сж вече 17 години—сме имали всички къмъ Бога и помежду си.

. . . . Но всичко това е свързано съ църквата и съ чувства на радост и признателност ви изпращамъ тая сумица за „Камбана“. Всѣки градъ, но особно пъкъ Свищовъ се нуждае отъ такъва камбана“.

Съ братски поздравъ * *

Б. РЕДАК. Това писмо не се нуждае отъ коментарии. Въ него блика такъва искреностъ и любовъ, къмъ доброто и църквата, щото то самото е единъ силенъ апелъ къмъ ония, които иматъ сърдце, да съзнаятъ ролята на църквата въ живота и да подкрѣпятъ нейнитѣ нужди.

Фонда за камбана значително се е увеличилъ. Събрани сж вече 125 лева. Трѣбватъ ни още 375 лева. Кой ще е идущия да помогне? Пратете нѣщо. Лично не можемъ да ви поканимъ, защо голѣмо разстояние ни дѣли едни отъ други. Но вземете това за лична покана, и пратете споредъ силитѣ си. Всѣкой день очакваме за помощта ви. До кога? Пролѣтътъ дойде и мина. Иде лѣтото, а ние, още камбана нѣмаме! Не е ли за съжаление? Братя християни, малко себеотрицание отъ ваша страна, ще снабди църквата ни съ камбана. Сторете го за Бога, и за хората, и вие ще бъдете благословени. Още днесъ пратете нѣщо.

Г. Стоянъ Ватралски върналъ се отъ Англия. Едно радостно и любезно писмо до редакцията, донесе ни новината, че високо хуманния, и благороденъ нашъ поетъ и сказчикъ г-нъ Стоянъ Ватралски, който на свои лични разноски прѣкара цѣли шестъ мѣсеци въ Англия съ благородната мисия да освѣтли английското общество върху положението на Балканитѣ, се е завърналъ въ София. Слѣдъ този подвигъ, достоенъ за името което носи като Евангелистъ, редакцията на „Хр. Свѣтъ“ праща своя горещъ привѣтъ поету Ватралску за добръ дошелъ въ родината ни.

При това, намъ е твърдѣ приятно да обѣщаемъ на нашитѣ четци, че слѣдъ подписването на мира, г-нъ Ватралски ще опише своя апостолатъ подъ насловъ: „Моето въ Англия себепослание“.

Сътрудничеството на г-нъ Ватралски въ „Христиански Свѣтъ“ издига високо списанието ни, по идеи, по духъ, и по искреностъ. Вѣрваме че читателитѣ ни съ нетърпѣние ще чакатъ да четатъ неговитѣ статии. Ето ви, още една причина, да подканите и други да

се абониратъ.

За прѣвъ пътъ на български езикъ редактора на „Христиански Свѣтъ“ г. Павелъ Мишковъ е издалъ книгата: „Социалния въпросъ и Християнството“. Книгата е отъ 48 стр. голѣмъ форматъ, чиста бѣла хартия. Повече отъ 15 екз. се отстъпва по 20 ст. Пари се приематъ само въ пощ. марки, или пощ. записъ. Всичко се изпраща до редакцията на „Христиански Свѣтъ“—Свищовъ.

Поминала се Веселинка Н. Славова на 20 год. възра. въ Ямболъ. Тя е била редовна читателка на „Христиански Свѣтъ“. Нашитѣ съболѣзнования съ опечаленитѣ.

Отворено писмо до нашитѣ приятели: Благодаримъ на всички свищовски граждани, които било устно или писмено изказаха своитѣ съчувствия по случай смъртта на Мила—нашето първо дѣте. Така сжщо благодаримъ и на приятелскитѣ съчувствителни писма и телеграми, дошли отъвнѣ.

Прѣдаваме тукъ частъ отъ едно такова писмо, което ни много хареса и което вѣрваме ще утѣши и други наскърбени, като насъ.

Драги П. и А.

Тъкмо що приехъ писмото ви, въ което ми пишите, че любезната ви Мила се е прѣнесла въ онзи свѣтъ, кждѣто нѣма ни болѣстъ, ни скърбъ, ни смъртъ. Това ви извѣстие ни изненада. Азъ много желяехъ да я видя . . .

Сега вие имате единъ милъ членъ въ небето. Богъ ви е обичалъ и за това ви е посѣтилъ по този начинъ. Не остава друго, освѣнъ да кажете тѣзи думи на Бога: „Все що отреждашъ Ти за насъ е добрина“. Вие до сега не сте имали такава опитностъ, въ която има Божий планъ за даване на по-голѣми духовни благословения, които сж несравнено по-добри отъ земнитѣ. Всичко съдѣйства за добро на тѣзи, които любятъ Бога. Едно отъ благословенията е и това, че Мила ще ви вика често да отивате съ сърдцата си въ небето.

Уроцитѣ отъ подобни изпитни сж много. Безъ опитностъ ние ще бждемъ малко полезни на свѣта: това което за свѣтовния човѣкъ е загуба, за християнина то е печалба.

Божиятѣ планове не сж като нашитѣ. Богъ да бжде съ васъ и ви утѣшава“.

Нашитѣ добри желанія сж всѣкога съ васъ
Анна и Павелъ Мишкови.

Прѣдседателѣтъ на Съюза на Млад. Хр. Органъ. пастирь Фурнаджиевъ ни пише: „Чудя се кое ще бѣде това Млад. Хр. Др. чийто некрологъ вие само визирате въ послѣдния брой. Скоро-постижима смъртъ безъ участие въ настоящата Христиано-мохамеданска и Христиано-христианска война. И то защо? Може ли едно Христианско Др-ство да пропжда младитѣ отъ църква? Това значи синъ да пропжда братята си отъ майка имъ. Ако искатъ да кажатъ че младежитѣ не идватъ на нед. училище и на вечернитѣ служби, това е друго нѣщо, но не и „пропждане“. Млад. Др. е плодъ на църквата—синъ. То има морални длѣжности къмъ нея, за това не мога да си въобразя толкова пълно израждане щото да стане явенъ врагъ на духовната си майка“.

Борбата между съюзенитѣ свещеници и тѣхното началство, Синода. Едничкия защитникъ на онеправданитѣ свещеници у насъ е в. „Свѣтникъ“. Този вѣстникъ съ малка корекция заслужава вниманието на всички, които милѣятъ за църквата. Макарь и отдалечъ, все пакъ той се бори съ модерния инквизиторски у насъ институтъ „светия(?) Синодъ“.

Въ послѣдния брой четемъ на уводно мѣсто статия отъ Протоиерей Ст. Абаджиевъ, учителъ въ Самоковската гимназия, върху втория бракъ на свещеницитѣ. Да ли могатъ синодалнитѣ старци да четатъ въпросната статия безъ да се червятъ? Да ли могатъ тѣ да влѣзнатъ въ положението на овдовѣлитѣ свещеници? По всичко изглежда че изхабенитѣ старци милѣятъ само за себе си и само за себе си. Тѣ не искатъ да се вслушатъ въ гласътъ на онеправданото и въ вериги оковано свещеничество. Но за това пѣкъ борбата между двата лагера, Синода и свещеницитѣ е тѣй остра, тѣй люта. Ние не можемъ да не симпатизираме на всички борци, които ратуватъ противъ тѣмнината и крѣпителитѣ на мрака и заблужденията. И борбата противъ светия(?) по-право свѣтския Синодъ, който е горещъ защитникъ на заблуждения и езически примѣси въ народната ни църква, тая неравна борба намъ е мила и по сърдце.

Въ идущия брой ще се повърнемъ по-обстойно върху тая материя.

Нѣмалъ уши за словото.

Наблизо до една църква живѣлъ единъ човѣкъ, краенъ умразникъ на всичко църковно и християнско, но пѣкъ страшенъ любителъ на музиката. За освещаването на новъ скжпъ органъ, тази църква наредила заедно съ обикновената служба една св. Недѣля и особно приготвена хорова и инструментална музика. Този човѣкъ се много искушавалъ да отиде на онази служба само заради хубавата музика, но не искалъ и да чуе нищо отъ словото Божие, молитва или проповѣдь. Рѣшилъ и отишелъ.

Когато се изпълнявалъ нумеръ отъ музика, той съ голѣмо удоволствие слушалъ. Въ врѣме на молитва и четене Евангелието той затѣквалъ съ прѣсти двѣтѣ си уши. Когато се четѣло отъ Новия Завѣтъ и той тѣй стоялъ съ вързани рѣцѣ на ушитѣ си, една муха кацнала на дългия му носъ. Повѣртѣлъ той всѣкакъ главата си дано я пропжди, не сполучилъ. Най-послѣ рѣшилъ да освободи за малко отъ ухото си дѣсната си рѣка да я пропжди. Прѣзъ това врѣме безъ да ще той дочулъ прочетенитѣ думи: „Който има уши да слуша, нека слуша“.

Отчаянието на единъ безбожникъ.

Безбожника стоеше до ковчега на своето едничко дѣте—една роза, чиято сърдцевина смъртъта бавно изѣдѣ; блѣднитѣ лилии, които покриваха безжизнения трупъ го дразнѣха; тѣхната хубостъ бѣ измамлива. Тѣ не могатъ да повърнатъ неговото тѣло, което гробътъ е зиналъ да погълне. Безпомощниятъ баща гледаше втрещено въ спокойното, студено, мъртво лице на своето момиче. „Разрушителнитѣ прѣсти“ склопиха за винаги очитѣ, но още вълшебната хубостъ играеше по лицето и любовъ, една бащинска любовъ изпълняше мѣстото. Скоро и азъ ще изчезна, се провиква атеиста—изличенъ посрѣдствомъ мракътъ, азъ ще съмъ нищо—мехурътъ, който прѣдставлявамъ азъ, ще спѣхне, животътъ ще изчезне заедно съ горчивитѣ сълзи, пролѣни за дѣтето и за неговата майка, които за моментъ донесоха вѣнчалнитѣ и рождествени радости—О, колко свѣтли моменти бѣха тѣ! Но уви, всичко това отлѣтѣ ведно съ измаменитѣ надежди! О, каква тѣжна гледка прѣдставляватъ звѣздитѣ, бавно, събиращи се на купъ—като че и тѣ сж образувани отъ сжшитѣ мѣхурчета, сжщата измама, сжщото отчаяние—защото сжществуваме тука и изчезваме безъ да има едно „послѣ“, едно тѣло безъ душа, единъ свѣтъ безъ Богъ!